

YENİ AZƏRBAYCAN

<http://www.yeniazerbaycan.com>

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi Azərbaycan xalqının milli sərvətidir

Məqalə KİVDF-nin maliyyə dəstəyi ilə "Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi" istiqaməti üzrə həyata keçirilən layihə çərçivəsində hazırlanmışdır

Azərbaycanın regionlarında meyvəçiliyin inkişafına diqqət daha da artıb

Cari il oktyabrın 11-də Quba rayonunda meyvəçilik istiqamətli daha bir müəssisə - "Qubaekoqrar" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin sutkada 4 ton fındıq və 2 ton quru meyvə istehsalı gücünə malik zavodu işə salınıb

(əvvəli ötən sayımızda)

Kürdəmir rayonunda cari ilin doqquz ayından ümumi məhsul buraxılışının həcmi keçən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 14,5 faiz artaraq 295 milyon 350 min 800 manat təşkil edib. Məhsul buraxılışının 71,2 faizi istehsal sahələrinin, o cümlədən 50,9 faizi kənd təsərrüfatının payına düşüb. Rayonda 28 hektaradək sahədə istixana təsərrüfatları yaradılıb, bu təsərrüfatlarda yetişdirilən 650 tondan çox xiyar və pomidorun bir hissəsi isə ixrac edilib.

Rayonda eləcə də nar yığımına başlanıb və bağlardan qısa vaxtda 18 min 431 ton məhsul dərilib. Yığılan məhsulun əsas hissəsi xarici bazarlara, xüsusilə Rusiyaya və Baltik ölkələrinə yola salınır. Bölgədə kənd təsərrüfatının bitkiçilik sahəsində bağçılıq məhsullarının istehsalı xüsusi çəkiyə malikdir və nar əsas ixrac məhsullarından biri kimi sahibkarların böyük əhəmiyyət verdikləri məhsuldur. Təsədüfi deyildir ki, artıq nar bağlarının sahəsi 3422 hektara çatıb. Bu, meyvə bağlarının 86 faizini təşkil edir. Sığır, Kərrar, Axtaçı, Ərəbqubalı və bir sıra digər ərazi vahidlərində narçılıq əsas gəlir gətirən məşğuliyyət sahəsinə çevrilib. Son illər nar bağlarının intensiv üsulla salınmasına daha çox üstünlük verilir. Mövcud bağların 1500 hektarı və ya 44 faizi məhz bu üsulla salınıb. Bu cür bağlardan daha çox və keyfiyyətli məhsul götürülür.

Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalını ilbəil artıraraq ölkəmizin ərzaq təhlükəsizliyinə töhfələr verən təsərrüfatlardan biri də Füzuli rayonunda fəaliyyət göstərən "Mil-Qarabağ LTD" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətidir. 2006-cı ildə yaradılan təsərrüfatda üzüm, nar bağları salınıb, eyni zamanda, pambıq, şəkər çuğunduru və taxıl istehsal edilir. 400 hektar ərazisi olan təsərrüfatın 98 hektarını üzüm bağı, 4 hektarını isə nar bağı təşkil edir. Əsasən texniki üzüm sortlarının becərildiyi bağda istehsal olunan məhsul şərab emalı müəssisələrinə verilir. Artıq təsərrüfatda üzüm yığımı başa çatıb və 500 ton məhsul istehsal edilib.

Hazırda nar bağlarında məhsul yığımı davam edir. Göyçaydan gətirilərək əkilən nar ağaclarının meyvəsi görünüşünə və dadına görə heç də məşhur Göyçay narından geri qalmır. Bu il bağdan 20 tondan artıq məhsul istehsal ediləcəyi gözlənilir. Yığılan meyvələr həm bazarlarda satışı çıxarılır, həm də emal müəssisələrinə verilir.

Qəbələ rayonunun üzümçülük təsərrüfatlarında məhsul yığımı davam edir. Fermerlər indiyədək üzüm plantasiyalarından 1800 ton məhsul tədarük ediblər. "2012-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında Üzümçülüyün inkişafına dair Dövlət Proqramı"na uyğun olaraq, son illər Qəbələ rayonunda bu sahənin inkişaf etdirilməsi istiqamətində fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən ardıcıl işlər görülür. Təkcə son iki ildə fermerlər tərəfindən rayon ərazisində 17 hektar sahədə yeni üzüm bağları salınıb. Hazırda rayonda 421 hektar barverən üzüm bağı mövcuddur.

Cəhbə bölgəsində yerləşən Tərtər rayonunda da aqrar sektorun digər sahələri ilə yanaşı, bağçılıq da inkişaf etdirilir, ixracönlü müasir təsərrüfatlar yaradılır. Rayonun Xoruzlu kəndində "Aqropat" MMC tərəfindən intensiv meyvə bağlarının salınmasında da məqsəd

xarici bazarlara çıxarmaq üçün rəqabət qabiliyyətli məhsul istehsal etməkdir.

İntensiv bağ salınarkən İspaniya və Hollandiyadan dəvət olunmuş mütəxəssislərin tövsiyələri nəzərə alınmış, rayonun beşillik iqlim şəraiti nəzərdən keçirilib. Araşdırmalar nəticəsində Tərtər rayonunda intensiv bağçılığın inkişaf etdirilməsi üçün müvafiq iqlim şəraitinin, həmçinin məhsuldar torpaqların mövcud olduğu qənaətinə gəlinib.

Fevral ayında 140 hektar ərazisi olan təsərrüfatın 80 hektarında İspaniya və Türkiyədən gətirilmiş yüksək məhsuldar alma, armud, alça, badam, ərik, gilas, gavalı, heyva, xurma və şaftalı tingləri müasir texnologiyalar əsasında əkilib. Müqaviləyə əsasən, tinglərin alındığı şirkətlər beş il ərzində ağacları nəzarət edəcəklər. Bu meyvə tingləri əkiləndən 1-2 il sonra bar verməyə başlayır, 4-5 ildən sonra isə ən yüksək məhsuldarlığa çatır. Yaxşı qulluq olunarsa, hər hektardan 10 ton təmizlənmiş badam, 40 ton şaftalı, 50 tona yaxın armud, 45 ton alma, 40 ton xurma, 25 ton ərik götürmək mümkündür. Bu il əkilməsinə baxmayaraq, artıq meyvə ağacları ilk barını verib.

Meyvə ağaclarının küləkdən qorunması üçün bağın kənarlarında 11 min ədəd şam ağacı əkilib. Təsərrüfatda yollara asfalt örtük salınıb, bağın daxilindəki yollara çınqıl tökülərək hamarlanıb. Bağın suvarma suyu ilə təmin olunması üçün 45 min və 21 min kubmetr tutumu olan iki su anbarı inşa edilib. Tərtərçaydan anbarlara vurulan su motorlar vasitəsilə filtrlərə, sonra isə bağa verilir. Bağda ağacların suvarılması mərkəzləşdirilmiş qaydada elektron sistem olmaqla, damlama üsulu ilə həyata keçirilir.

Hazırda meyvə bağında ağacları payız qulluğu olunur. Aqronom Asif Zeynalov deyib ki, bağda yaşıl budama işləri ilə yanaşı, ağacları forma verilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Meyvə ağacına forma verilməsində əsas məqsəd onu barvermə dövrünə keçməyə məcbur etmək və hər il yüksək məhsul götürməyə nail olmaqdır. Bunun üçün ağacların budaları əyilərək, lentlə qarğılara bağlanır. Ağacların suvarılmasının damcı üsulu ilə həyata keçirilməsi isə onların inkişafını və məhsuldarlığını artırır.

Tərtər rayonunda yaradılan intensiv bağçılıq təsərrüfatında 30 nəfər daimi, 150 nəfər isə mövsümi işlərə cəlb olunub. Hazırda bağın genişləndirilməsi davam edir. 40 hektarda meyvə bağının salınması üçün beton dirəklər basdırılır. Gələcəkdə məhsulun yığılması üçün plastik qablar istehsal edilməsi və soyuducu anbarın inşası da nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, meyvəçiliyin bir qolu olan tingçiliyin inkişafına da ölkəmizdə son dövrlərdə xüsusi diqqət ayrılır. Belə ki, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Qubadakı Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunda yaradılan biotexnologiya laboratoriyası ölkəmizdə meyvəçiliyin inkişafı üçün mühüm əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycanda il ərzində ümumilikdə 5 milyon ədəd tumlu və çayırda meyvə tinglərinə ehtiyac var ki, bunun da böyük hissəsi xaricdən gətirilir. İnstitutda yeni biotexnologiya laboratoriyası yaradıldıqdan sonra qarşıya qoyulan məqsəd ilk 3 il ərzində illik ting istehsalını 2 milyon ədədə çatdırmaqdır. Bu da xaricdən ting idxalının qarşısını böyük ölçüdə alacaq. Bununla yanaşı, hazırda bir sıra fərdi sahibkarlarla özəl biotexnologiya laboratoriyalarının yaradıl-

ması istiqamətində də danışıqlar aparılır. 3-4 belə mərkəz qurularsa, Azərbaycana ting idxalının qarşısını tam almaq mümkün olacaq.

Laboratoriyada çalışan əməkdaşlar Belarus və Türkiyədə biotexnologiya üzrə təcrübə keçiblər. Hazırda laboratoriyadakı iqlim otağında mikrokonal çoxaltma üsulu tətbiq edilməklə müxtəlif bitkilər yetişdirilir. Bu üsulla sortun xüsusiyyətlərini özündə daşıyan çox miqdarda eyni bitkilərin alınması mümkündür. Biotexnologiya laboratoriyasında bir tumurcuqdan 105-107 yeni bitki alınır. Laboratoriyanın əməkdaşları 17 bitkinin mikrokonal üsulla çoxaldılmasını mənimsəyiblər. Yaxın gələcəkdə belaruslu və türkiyəli mütəxəssislərlə birgə əməkdaşlıq sayəsində fındıq, qoz və başqa meyvələrin də yeni üsulla artırılmasına başlanılacaq.

Biotexnologiya laboratoriyasının beynəlxalq standartlara cavab verən avtomatik işıqlandırma, suvarma, havalandırma sistemləri ilə təmin edilmiş istixanası da quraşdırılıb. Qarşıdakı iki-üç il ərzində isə Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunda gen mühəndisliyi sahəsində mütəxəssislərin hazırlanması nəzərdə tutulur. Bunun üçün bitkilərin molekulyar pasportları hazırlanmalı, yeni seleksiya metodları tətbiq olunmalıdır.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda meyvəçilikdə əsas problemlərdən biri də modern tingçiliyin zəif inkişaf etməsidir. Ölkəmizdə il ərzində 2 milyondan çox klassik ting istehsal olunur. Bu tinglər müasir tələblərə tam cavab vermir. 2016-cı ildən başlayaraq Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun tingçilik təsərrüfatında calaqahtılları xaricdən (əsasən Türkiyədən) gətirilməklə ildə 700 minə yaxın modern ting istehsal edilir. Bu tinglərin əsas üstünlüyü ondadır ki, köhnə üsulla becərilən tinglərdən daha tez məhsul verməyə başlayır. Məsələn, əvvəllər giləs ağacı əkiləndən 7-8 il sonra bar verirdisə, modern tinglər dördüncü il məhsulda düşür. Bundan başqa, institutdakı tingçilik təsərrüfatına "garnim" adlanan yeni növ calaqahtıllar gətirilib ki, bu da badam, şaftalı, ərik tinglərini yetişdirmək üçün çox əlverişlidir.

Qeyd olunmalıdır ki, Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu 1926-cı ildə fəaliyyətə başlayıb və 1964-cü ildən Quba rayonunun Zərdabi qəsəbəsində yerləşir. Prezident İlham Əliyevin 2015-ci ildə imzaladığı Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi sistemində fəaliyyət göstərən elmi-tədqiqat müəssisələrinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi haqqında Sərəncamına əsasən institutun ümumi sahəsi 3504 kvadratmetr olan inzibati-laboratoriya binası əsaslı təmir edilib, kommunal sistemləri yenilənib, yardımçı təsərrüfat binaları tikilib. İnstitutda müasir avadanlıqlarla təchiz olunmuş torpaq, bitki və su analizi ilə məşğul olan aqroekologiya və analiz, bitkilərin mikrokonal çoxaltma üsulu ilə artırılması laboratoriyaları yaradılıb. Laboratoriyalarda alınmış bitki sortlarının böyüdülməsi və uyğunlaşdırılması məqsədilə xüsusi istixana-tingçilik kompleksi tikilib. Əsas vəzifələri bitki genofonunun toplanması, saxlanması və seleksiyada istifadə olunması, daha məhsuldar yeni meyvə sortlarının yaradılması, yeni bitki becərmə texnologiyasının işlənməsi və fermerlərə elmi-texniki dəstəyin göstərilməsi olan Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun 50 hektar ərazisində 2017-2018-ci illərdə müasir və məhsuldar meyvə bağları salınıb. Almaniyanın Meyvə və Bitkilərin Seleksiyası Elmi-Tədqiqat İnstitutu, Belarusun Meyvəçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutu və Kənd Təsərrüfatı Akademiyası, İngiltərənin "Meosis" Elmi-Tədqiqat Şirkəti, İspaniyanın "Viveros-veron" Tingçilik və Tədqiqat Şirkəti ilə əlaqələr quran Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu Çinin "Anxoy" Aqrar Universiteti və Fransanın meyvəçiliklə məşğul olan "Luare" Kənd Təsərrüfatı Palatası ilə də geniş əməkdaşlıq həyata keçirir.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva oktyabrın 11-də institutun əsaslı təmirdən sonra fəaliyyəti ilə tanış olublar.

Pərviz SADAYOĞLU

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Hikmət BABAOĞLU

www.yeniazerbaycan.com
mail@yeniazerbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000, Üzeyir Hacıbəyov - 66

Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 671
Lisensiya: N-B
Tiraj: 60

"Kapital Bank"ın Noriman
h/h - 3308001944390
kod - 200093
VÖEN - 150048